

май 2006 г., No 8

КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА 2006 Г.

Дни преди доклада на ЕК за готовността на страната ни за членство бе огласена позицията на България в най-реномираната световна класация за конкурентоспособност на икономиките на швейцарската фондация Institute of Management Development - IMD World Competitiveness Yearbook 2006. С партньорството на Центъра за изследване на демокрацията страната ни е включена за пръв път в този най-стар годишник на конкурентоспособността, който се публикува от 1989 г. Той е предпочитан от инвеститорите инструмент за начална оценка на инвестиционния риск поради превеса, в сравнение с други подобни рейтинги, на международно признати и сравними количествени (статистически) над качествените (анкетни) показатели. Включва ограничен брой от 61 страни и региони, но затова пък тук са всички онези, с които си заслужава да се сравняваме: най-големите, най-динамичните и най-отворени икономики в света, включително 21 от страните-членки на ЕС. Критерият за включване е мястото на страната или региона в световната икономика и наличието на надеждна статистика.

Дни преди оценката на ЕК за готовността на България за членство тази независима класация, предназначена главно за инвеститорите, поставя редица важни въпроси за конкурентността на българските предприятия и за отговорността на правителството в тази насока. Преди всичко, **включването на страната, както и 47-то място от 61 икономики в този елитен клуб само по себе си е добър сигнал за инвеститорите за конкурентните предимства на българската икономика.** По назад в класацията са такива фактори в европейската и световната конкуренция като Турция, Бразилия, Мексико, Русия, Аржентина, Италия, Румъния, Полша и Индонезия. Тази позиция синтезира стойностите на 312 количествени и качествени показателя, групирани в 20 фактора, които класират страната ни по 4 групи от показатели: макроикономически

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

Класацията на световната конкурентоспособност изпраща към управляващите **сигнали за спешни и адекватни мерки на политиката в четири области:**

- инвестиции в инфраструктурата и енергийната ефективност;
- насърчаване на иновациите и високотехнологичния експорт;
- осъществяване на дългосрочна национална политика за развитие на човешкия капитал, особено в областта на проточилите се реформи в здравеопазването и образованието;
- хроничните проблеми свързани с прекалена административната дискреция, бюрокрацията и корупцията.

Този brief е подготвен от екип на Центъра за изследване на демокрацията. Неговото съдържание може да бъде възпроизведено свободно при позоваване на източника и препратка към уеб страницата на Центъра – www.csd.bg

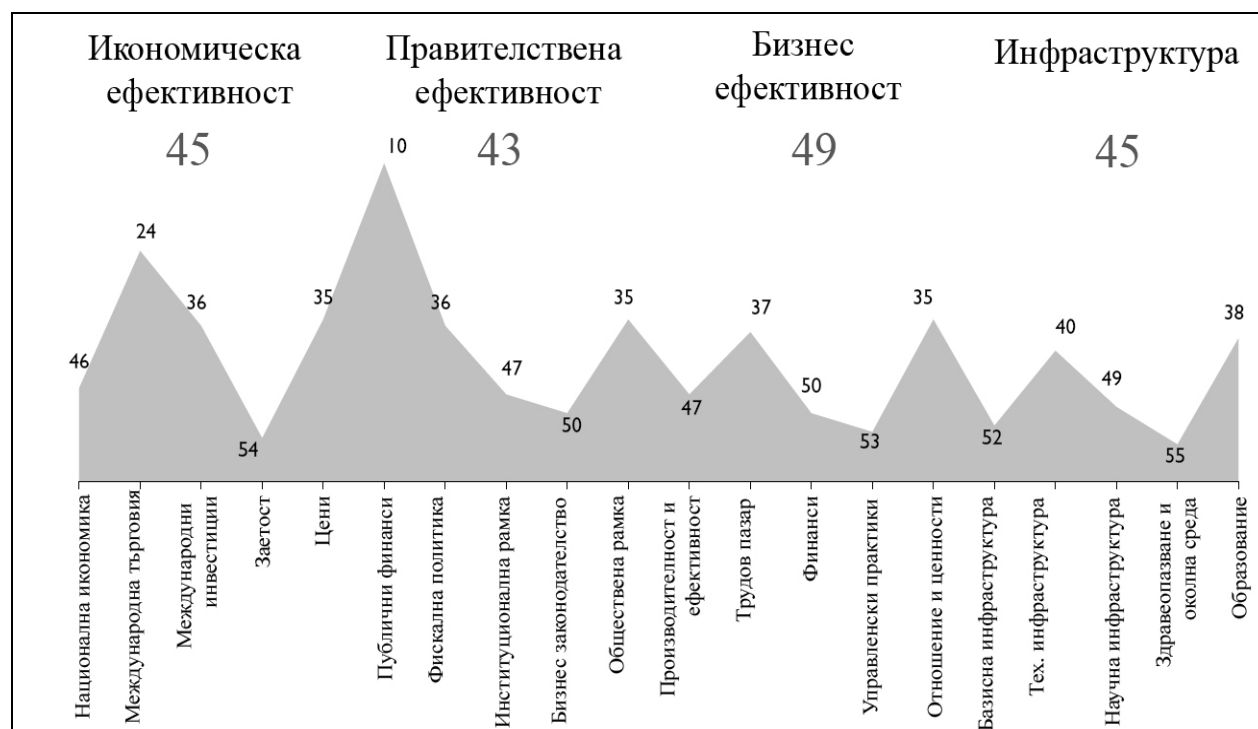
измерители на конкурентността; ефективност на правителството; ефективност на бизнеса; и условията в които той оперира - инфраструктура, наука и технологии, човешки капитал.

Предизвикателствата пред бизнеса

Може би изненадващо, ефективността на правителството има по-голяма заслуга за конкурентността на страната в сравнение с бизнеса. При това оценката за ефективността на правителството отразява данните от статистиката и възприятията на мениджърите, докато рейтингът на бизнеса отразява почти изключително оценката на самите бизнесмени. От една страна, това е сериозен повод за безпокойство на прага на единния европейски пазар, тъй като фирмите са тези които ще бъдат изложени на силния конкурентен натиск. От друга страна, обаче, това е за предпочитане пред обратното. Бизнесът има по-големи шансове да реагира адекватно на конкурентния натиск и да постигне по-бързо подобрение в корпоративното управление, отколкото правителството да реагира на мониторинг и предпазни клаузи и да подобри публичния мениджмънт. В този контекст, **ако правителството не прави грешки, шансовете конкурентоспособността на българската икономика да се повиши поради подобро корпоративното управление и технологична въоръженост са по-скоро положителни в средносрочен план.**

Според оценката на бизнеса, **качеството на корпоративното управление отстъпва сериозно** в такива сфери като маркетинга, където страната ни е на предпоследно място в класацията, управлението на персонала - мотивацията и квалификацията на служителите, етиката в бизнес отношенията, одиторските и счетоводни практики и защитата на интересите на акционерите. Най-слаби са бизнес показателите на фондовия пазар като източник на финансиране. Тук България е в самото дъно на класацията.

Профил на относителната конкурентност на българската икономика 2006: 47 място сред 61 водещи икономики

Източник: IMD

Конкурентните предимства на бизнеса все още се свеждат до цената на труда. България е на второ място по динамиката на разходите за труд на единица продукция и на първо място по ниски заплати на ръководния персонал. Конкурентните предимства при заплащането обаче са подкопани от две сериозни слабости на икономиката. Първата е ниската обща производителност (измерена като БВП на един зает в паритетни долари), по която България заема незавидното 52-ро място в класацията. Втората е дефицитът на търсените от инвеститорите специалисти. По недостиг на квалифицирани финансисти и мениджъри, България е съответно на 56 и 51 място в класацията. Изглежда, че от традиционното предимство „евтина и квалифицирана работна ръка” остава само „евтина”. Тази констатация се потвърждава и от общата оценка за значителното разминаване между продукта на висшите училища и нуждите на бизнеса. **Другият критичен фактор на конкурентността, по който родният бизнес значително изостава, са разходите на фирмите за иновации (56 място).** В този контекст е напълно разбираемо значителното изоставане на страната по дял на високотехнологичния експорт (57 място), и по дефицит по текущата сметка (49 място).

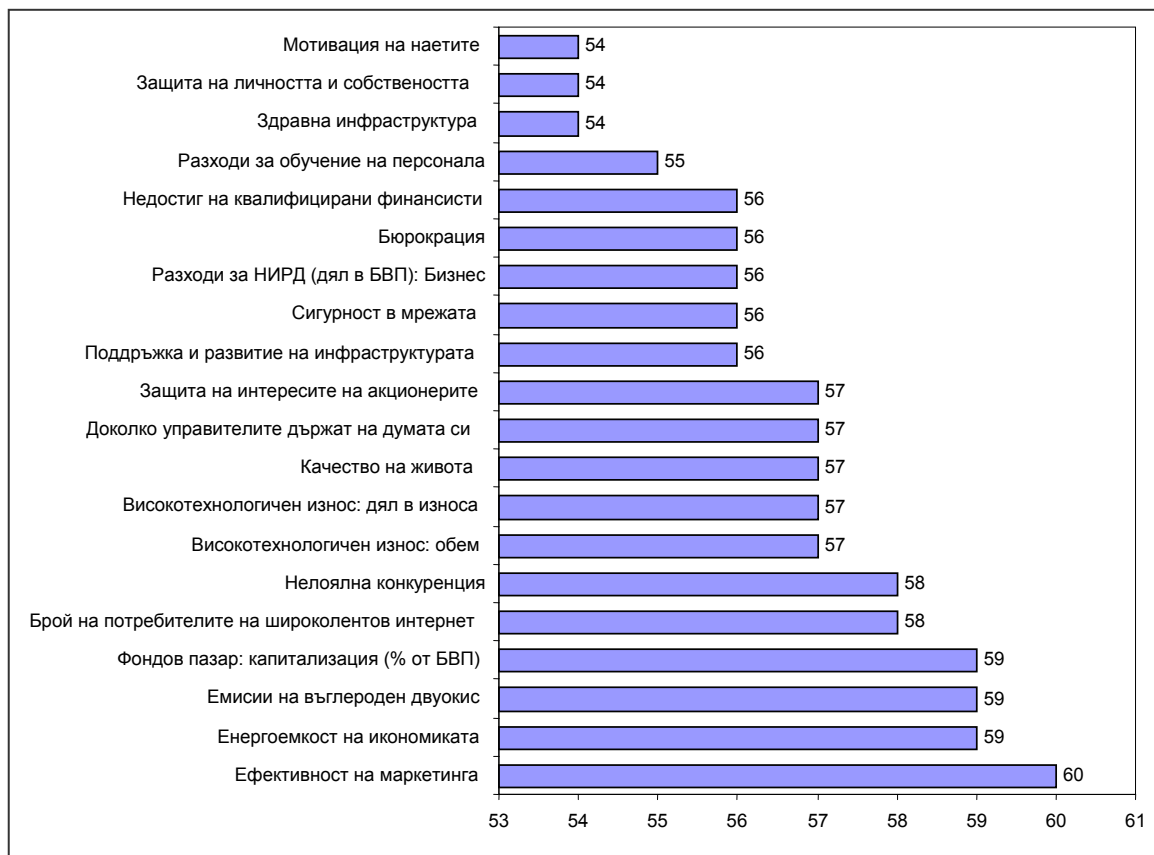
Тези слабости не са изключително проблеми на корпоративното управление. В значителна степен те са и следствие от неадекватна държавна политика и стимули. Класацията обаче показва, че **пътят на средния български предприемач към успешна конкуренция на европейските и световните пазари засега изглежда дълъг и труден.** Основните предизвикателства по този път са промяна в отношението на предприемачите към спазването на правилата и договорите, промяна в отношението към инвестиции в технологии и иновации и в обучението на персонала, приоритетно внимание към маркетинга, повече внимание към възможностите на фондовата борса за финансиране на инвестициите.

Отговорностите на правителството

Това че има значителни резерви за повишаване на конкурентността на икономиката в корпоративното управление не омаловажава **ведещата отговорност на държавата.** Всъщност по-значителните размествания в тази елитна класация са именно поради относителна неефективност на държавната политика на водещи държави.

Предимствата на България са главно в макроикономическите параметри на конкурентността. Противно на очакванията обаче, това не са ниската инфлация и успехите в намаляването на безработицата. По първия показател страната ни е на 52 място, а втория е на 53 място от 61 страни. **Относителните успехи на държавното управление са най-вече в ниския корпоративния данък** (второ място след Ирландия), **балансирания бюджет** (6 място), **намаляването на държавния дълг** (5 място), икономическия растеж на глава от населението (10 място) чуждите инвестиции като дял в БВП (10 място), ръста на чуждите активи в икономиката (2 място), степента на отвореност на икономиката и ръста на износа на стоки (16 място) и особено на услуги (7 място). Колкото и бърз да е ръстът на износа в международен план, той обаче е недостатъчен да уравни по-бързо растящия внос, който нарежда България на последните места по търговски дефицит.

Конкурентоспособност на българската икономика 2006: Критични области на изоставане (позиция от 61 икономики)

Значителни обаче остават бюрократичните и регулативни пречки пред бизнеса. Нелоялната конкуренция в резултат на институционална недостатъчност, сивата икономика, укриването на данъци, корупцията, липсата на ефективно съдопроизводство и защита на личността и собствеността са сред най-силните ограничения на конкурентността на икономиката. Другата сфера, където държавата има водещи отговорности за повишаване на конкурентността на икономиката е в сферата на наличните инфраструктурни, технологични и човешки ресурси за българските предприемачи. Това е една доста широка категория, под общото име инфраструктура, която синтезира различни отговорности на правителството за ресурсното осигуряване на конкурентността на продукцията и привлекателността на страната ни за инвеститорите. По тази група от показатели България е на предпоследно място в Европа, след нас е само Румъния. По качество на инфраструктурата страната се нарежда на 56 място. Българската продукция е най-енергоемката в Европа, като по този показател сме над три пъти над средния за страните в класацията. На последните места сме по такива индикатори на електронното общество като потребители на широколентови услуги и сигурност в мрежата. Но най-изразено е изоставането в областта на здравето (54 място), околна среда (на трето място от зад напред по емисии на въглероден двуокис) и качеството на живот (57 място).